

Bronnen selecteren op internet

Hoe leer je leerlingen kritisch te kijken naar bronnen op internet? In november verscheen deel 1 van dit artikel in COS, dat handelde over de uitgangspunten voor het gebruik van internet. Aflevering 2 gaat over het evalueren van internetinformatie.

Dirk Rommens

Aan de hand van eigen onderzoek kan de leerkracht een persoonlijke visie ontwikkelen op de hanteerbaarheid van websites voor zijn lessen. Hij kan zich in eerste instantie bekwaamen om zijn surfgedrag te ontwikkelen en vanuit die ervaring vertrouwen opbouwen om in de klas met de leerlingen 'aan de slag' te gaan. Het coachen kan ook in stappen gebeuren, waarbij bronnenonderzoek (2A) de basis vormt voor het toepassen van evaluatiecriteria (2B).

2A SOORTEN BRONNEN

In zijn bijdrage 'Evalueren van Internetinformatie' benadert Gilbert Deketelaere internet in een aantal te nemen stappen. Vooral tot evaluatiecriteria over te gaan, is het belangrijk te zien over welke websites we het hebben. Pas als je de doelen kent, kun je immers oordelen.

Een eerste stap is de categorie te achterhalen waartoe de website behoort, want elke soort heeft immers eigen bedoelingen. Betreft het een:

- persuasieve website;
- commerciële website;
- informatieve website;
- nieuwswebsite;
- persoonlijke website.

Het herkennen van de sites is al een onderzoek waard; immers niet alleen is er vaak een combinatie van bedoelingen, er is in veel gevallen met opzet een verdoezeling en verdraaiing van bedoelingen. Het meest uitgesproken op dat terrein zijn de humoristische sites, maar die zijn ook makkelijk herkenbaar. Toch is het goed om deze verschillen heel nadrukkelijk te leren ontdekken. Hiervoor is een oppervlakkig bekijken van een site uit den boze. De trage methode van het doorgronden van een site staat haaks op het zappedrag van de gebruiker. Ook al is de surfpraktijk compleet anders, leerkrachten moeten er op durven wijzen dat vluchtigheid tot veel verkeerde interpretaties kan leiden. Webmasters buiten dit in hun voordeel uit, een praktijk die vooral ingegeven wordt door winstbejag. En er wordt veel geld verdiend op internet.

Hieronder volgen suggesties die uiteraard dienen aangepast te worden aan de leeftijd en het opleidingsniveau van de leerlingen. Ook binnen de groep leerlingen zijn er heel wat verschillen. Voorzie in ieder geval de voortrekkers van uitdagende opdrachten. Vooral de (taal)zwakkere leerlingen zullen begeleiding nodig hebben. Het is ook een goed idee om het 'sociale leren' te bevorderen, door goed gekozen teams zelf op voorhand samen te stellen en ook af te wisselen: leerlingen leren graag van andere leerlingen.

Suggestie 1

- Bekijk samen met de leerlingen vooraf gekozen, heel ondubbelzinnige herkenbare sites met duidelijke kenmerken volgens eerdergenoemde categorieën. Gebruik heel gerichte vragen die naar de categorie leiden. Koppel terug naar de lessen waarin het over dit soort informatie gaat (communicatiemiddel, persuasieve, informatieve, ... teksten).
- Laat de leerlingen per twee door jou gekozen sites bekijken; zelfde type vraagstelling, waarbij er telkens een verantwoording is met concrete 'bewijzen'. Hiervoor zou een webquest (www.webkwestie.nl) een mogelijk hanteerbare vorm kunnen zijn.

Suggestie 2

- Bekijk samen met de leerlingen één website waarbij diverse doelen te herkennen zijn. Laat de leerlingen zoveel mogelijk categorieën zoeken en daarvoor bewijzen aangeven. Selecteer een hoofdcategorie. Laat ze daar een kort digitaal verslag over maken.
- Geef de opdracht aan de leerlingen om per twee één door jou geselecteerde website te bekijken en de doelen aan te geven. Laat de leerlingen een korte notitie maken, want er moet in de volgende les mondeling verslag gedaan worden, aan de hand van het bekijken van de website. Tijdens het klassengesprek kan de aandacht al gaan naar de vormgeving.

Suggestie 3

De betrouwbaarheid kan ook voor een deel afgeleid worden uit de domeinnaam. Toon een aantal sites, met een domeinnaam als .ac.be, .gov of .com. Laat de leerlingen herkenningpunten vinden.

2B EVALUATIECRITERIA

De publicatie Digitale leermiddelen voor het Secundair Onderwijs van het Departement Onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werd in 2005 in alle secundaire scholen verspreid. De digitale versie is te vinden op KlasCement, de portaalsite voor en door leerkrachten (www.klascement.net). Een van de 46 lesfiches met heel bruikbaar lesmateriaal handelt over het 'Evalueren van websites'. Aan de hand van een aantal criteria die algemeen worden aanvaard, kan de leerkracht nagaan in welke mate de website voldoet aan de diverse eisen.

Dit zijn de vragen die naar een beoordeling leiden.

Nauwkeurigheid/betrouwbaarheid

- Worden feiten of fictieve gegevens beschreven?
- Is de tekst komisch, ironisch bedoeld?
- Is een auteur aanwijsbaar?

Autoriteit

- Wie is de auteur?
- Is de auteur beroepshalve met het onderwerp bezig?
- Is de auteur verbonden aan een educatieve instelling?
- Is een biografie van de auteur te raadplegen?

Suggesties voor het evalueren van websites

- De interactieve (multiple choice) Hotpot-oefening Evalueren van Internetinformatie van Gilbert Deketelaere op www.klascement.net, kan door de leerlingen individueel gemaakt worden. De klassikale correctie kan een zinvolle afronding zijn, ook al is de attitude om kritisch internet te gebruiken niet in een test te gieten.
- Geef jongeren twee bronnen en vraag ze die te vergelijken en hun eigen mening te geven over wat ze hebben gelezen. Vraag ze om hun bronnen met een korte beschrijving en een waardering op te nemen in FURL: Your Personal Web File (www.furl.net). Laat de leerlingen elkaars bronnen evalueren en vergelijken.

- Is er een verwijzing naar andere werken van de auteur?
- Kun je contact opnemen met de auteur? Op welke manier?
- Is er een link naar 'About Us'? Wat leert ons die informatie?
- Verwijzen andere internetbronnen naar deze site?

Objectiviteit

- Beschrijft de auteur feiten, of een mening?
- Is de auteur bevooroordeeld op politiek, ideologisch, cultureel, religieus vlak?
- Spreekt de auteur genuanceerd over een onderwerp, of eerder eenzijdig?
- Is de toon van de tekst eerder zakelijk, nuchter, of emotioneel?
- Gaat het over feiten, of over (verdekte) reclame?
- Is informatie goed gescheiden van reclame?
- Waarvoor wordt reclame gemaakt?

Actualiteit

- Kun je de datum achterhalen wanneer de tekst geschreven is?
- Is de informatie up-to-date?
- Is het belangrijk dat de informatie up-to-date is?
- Wordt de pagina regelmatig geüpdatet?
- Is er een link naar 'What's New'?

Reikwijdte en diepgang

- Wordt het onderwerp eerder oppervlakkig of uitgebreid uitgewerkt?
- Is de site afgewerkt, of nog 'Under Construction'?
- Wordt de structuur van de site duidelijk gemaakt?
- Kun je de internetinformatie vergelijken met offline bronmateriaal?
- Wordt een bibliografie over het onderwerp aangeboden?
- Als het over links gaat: wat is de kwaliteit ervan?
- Is de pagina méér dan een aanbod van links?

Vormgeving

- Is de lay-out verzorgd?
- Is er een overvloed aan fotomateriaal, zodat de pagina langzaam inlaadt?
- Kun je makkelijk navigeren doorheen de site?
- Zijn er tikfouten, taalfouten, grammaticale fouten? <<